

Projekt pregraduálního vzdělávání na Pedf UK
č. projektu CZ.02.3.68/0.0/0.0/16_038/0006965

KA05 – Realizace akčního výzkumu na školách a výzkumů studentů a absolventů PedF UK

Seminář pro odbornou veřejnost dne 14. února 2020

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

Metoda komplexní výukové dějepisné hry

Vojtěch Vykouk, František Parkan

VNITŘNÍ KOLONIZACE

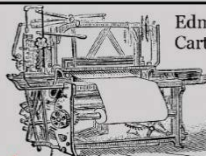
Ize zahrát po kartě **Trojpolní hospodaření**

Růst počtu obyvatel po zlepšení zemědělství a oteplení ve vrcholném středověku vedl k osídlování neobydlených a zalesněných oblastí ve vyšších nadmořských výškách. Lesy se vyklučily a popel posloužil jako hnojivo.

MECHANICKÝ TKALCOVSKÝ STAV

1784 Edmund Cartwright

Létající člunek

Mechanický tkalcovský stav umožnil nahradit lidskou práci při tkání strojem. Ve spojení s parním strojem se stal symbolem průmyslové revoluce. Umožnil masovou produkci látek a zlevnil výrobu oděvů.

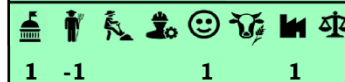

ŽELEZNIČNÍ SÍŤ VELKÁ MĚSTA

železniční síť - páteřní linka
lokomotiva (vynález)

Po páteřní lince navazovala železniční síť propojením všech větších měst v zemi. Umožnila tak cestování lidí a zboží, ale i vojska či policie v případě vypuknutí revoluce či nepokojů.

NOVÝ PEVNOSTNÍ SYSTÉM

Dělostřelectvo

16. století

Nové výkonné dělostřelectvo si vyžádalo změnit i způsob opevnování. Staré hrady se ukázaly jako nefunkční. Nové opevnění bylo nižší a široké, rozvinuté do šipkovitých tvarů a podpořeno systémem vodních příkopů.

Aktuální stav výuky dějin

- existuje didaktická podpora a materiály pro moderní dějiny
- starší dějiny mají jen malou didaktickou podporu
- pro starší dějiny aktuálně žádné komplexnější hry nejsou, pouze didaktické hříčky

Proč dějepisná hra?

- osobní zkušenost s deskovými hrami
- využil jsem v hodinách některé zajímavé herní dějepisné projekty (Atentát 1942, Vnitřní pohraničí)
- zkušenost s pilotní verzí při středověkém projektu
- motivační prvek – zájem o dějiny

Dvě hry

- **Počátky nové doby** – cca 1492 – 1789 (7. třída)
  - jednodušší systém
- **Modernizace společnosti** – 19. století (8. třída)
  - příliš složité
  - mechanismus ovlivňování množství práce na venkově a ve městě (vynálezy, politiky)
  - výpočet šance na revoluci

Tři výzkumné otázky

- 1) Zvýší využití didaktické hry u žáků udržení klíčového učiva z dějepisu v dlouhodobé paměti?
- 2) Jakým způsobem ovlivňuje metoda dějepisné hry proces učení dějepisu vzhledem k Bloomově taxonomii?**
- 3) Jaké příležitosti k učení metoda hry vytváří a jak je posílit?**

Harmonogram výzkumu

září – listopad 2018

využití výukové hry Modernizace
společnosti u 8. třídy
(1. trimestr 18 hodin)

reflexe a návrhy úprav (Parkan, Mikeska)

zadané dva posttesty

Harmonogram výzkumu

zima 2018/19

úprava karet a systému pro hru Počátky nové doby

březen – červen 2019

využití výukové hry Počátky nové doby u 7. třídy
návštěvy mentorky v hodinách
reflexe a analýza dat, záznamů apod.

srpen 2019

testování úprav ve hře učiteli na herním workshopu

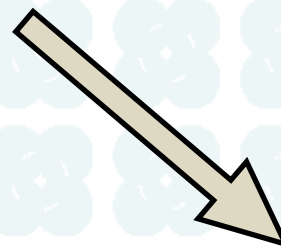
Popis hry

Počátky nové doby

- 6 skupin – států
- 34 x 6 karet událostí a osobností
- 5 x 6 bodovacích karet (atributy státu)
- 1 tabulka online
- 1 velký poster
- 1 odvážný učitel

Francie
Anglie
Španělsko,
Habsburská monarchie
Rusko
Osmanská říše

prestiž
hospodářství
vojenská síla
kultura
efektivita vlády

DOBYTÍ GRANADY

1492

Sjednocení Španělska

Během středověku probíhala takzvaná reconquista, znovudobývání muslimského Španělska křesťany. Poslední granadský emirát byl poražen v roce 1492 a Španělsko se ocitlo v křesťanských rukou.

2

1

1

PIRÁTI

Před každým
tahem hod' k6,
pokud padne
6+, proved' **efekt karty.**

nastane po kartě Dobytí říše inků / Dobytí říše Aztéků

Španělské lodě plné zlata se stávaly terčem pirátů. Čím více zlata přiváželi Španělé, tím více pirátů v Atlantiku postupně loupilo.

---

karty **Korzáři (An)** a **Pirátská kolonie na Haiti (Fr)** přičítají každá +1 k hodů

-1

-1

**Před každým
tahem hod' k6,
pokud padne
6+, proved' efek-
t karty.**

karty **Korzáři (An) a **Pirátská kolonie na Haiti (Fr)** přičítají každá +1 k hodů**

-1

-1

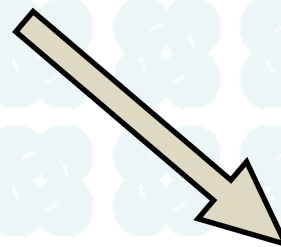
Popis hry

Počátky nové doby

- 6 skupin – států
- 34 x 6 karet událostí a osobností
- 5 x 6 bodovacích karet (atributy státu)
- 1 tabulka online
- 1 velký poster
- 1 odvážný učitel

Francie
Anglie
Španělsko,
Habsburská monarchie
Rusko
Osmanská říše

prestiž
hospodářství
vojenská síla
kultura
efektivita vlády

ZAVEDENÍ NEZBYTNÝCH REFOREM

Získáváte tolik bodů, kolik je aktuální hodnota
vaší efektivity vlády.

Hod'te k20, pokud je hod menší nebo stejný,
než tvá efektivita vlády, získáváš 10b navíc.

EFEKTIVITA VLÁDY

VYPUKNUTÍ VÁLKY (bodovací karta)

Získáváte body za pořadí podle hodu k10 a
přičtení hodnoty vaší vojenské síly:

1. 15b
2. 10b
3. 7b
4. 5b

VOJENSKÁ SÍLA

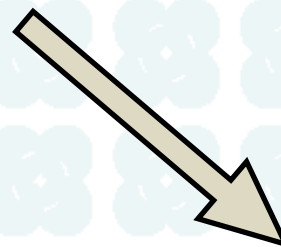
Popis hry

Počátky nové doby

- 6 skupin – států
- 34 x 6 karet událostí a osobností
- 5 x 6 bodovacích karet (atributy státu)
- 1 tabulka online
- 1 velký poster
- 1 odvážný učitel

Francie
Anglie
Španělsko,
Habsburská monarchie
Rusko
Osmanská říše

prestiž
hospodářství
vojenská síla
kultura
efektivita vlády

kolo hry		1						ROK (cca)	1480
další bodování v kole		3							následující bodovací karta
BODY			prestíž	hospodářství	kultura	vojenská síla	efektivita vlády		
	Francie		2	2	2	2	1		
	Anglie		2	3	3	3	3		
	Osmané		3	2	1	3	1		
	Habsburská mon.		3	2	1	2	1		
	Španělsko		2	1	2	1	1		
	Rusko		0	1	1	1	0		

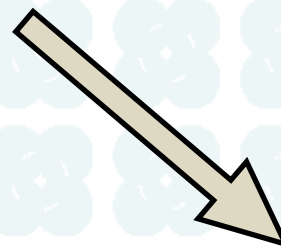
Popis hry

Počátky nové doby

- 6 skupin – států
- 34 x 6 karet událostí a osobností
- 5 x 6 bodovacích karet (atributy státu)
- 1 tabulka online
- 1 velký poster
- 1 odvážný učitel

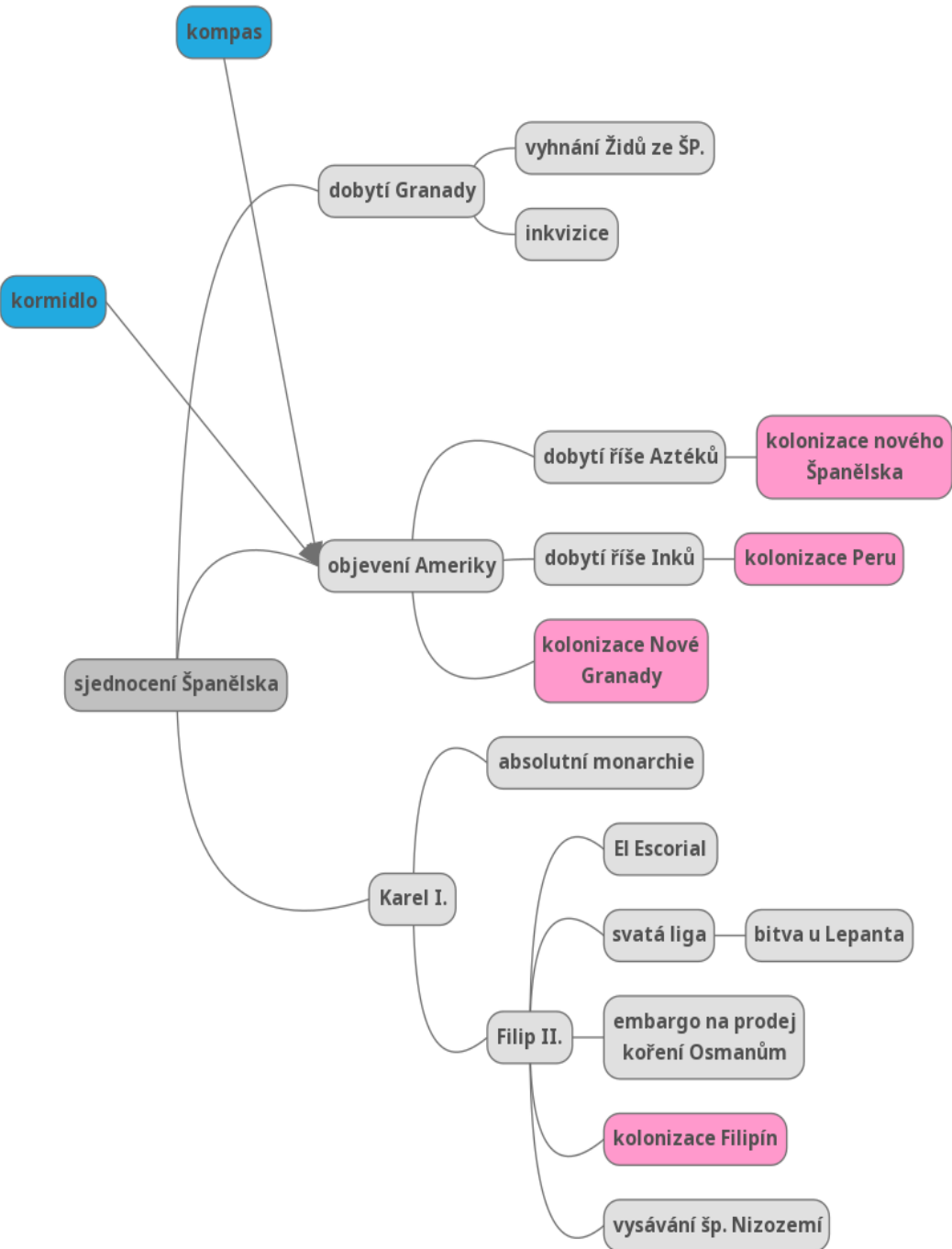

Francie
Anglie
Španělsko,
Habsburská monarchie
Rusko
Osmanská říše

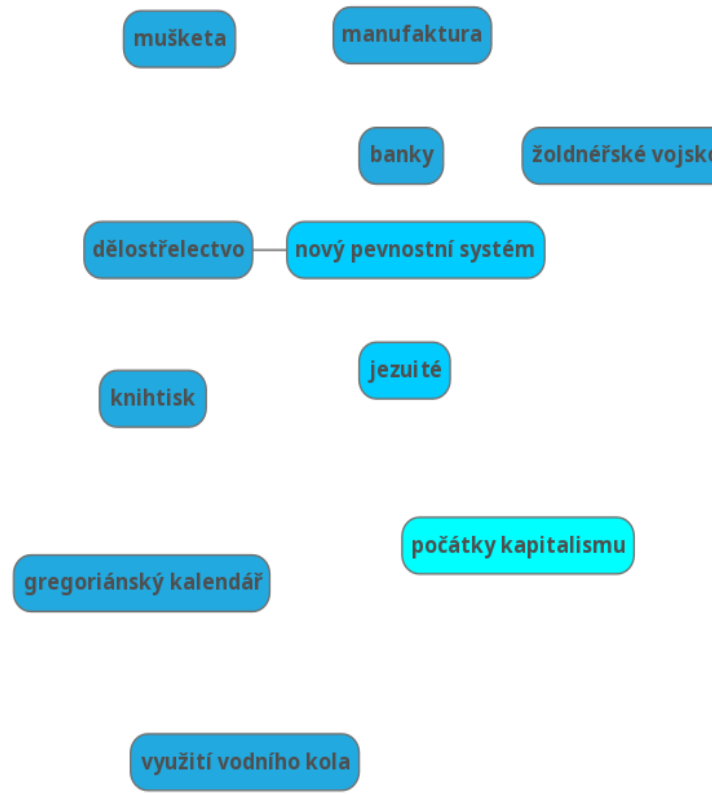

prestiž
hospodářství
vojenská síla
kultura
efektivita vlády

Španělsko

Španělsko

KORMIDLO
16. století
Kormidlo prvního španělského loďstva bylo vynálezem, který byl v praxi použit v roce 1492. Jeho vynálezem se podařilo překonat problémy s navigací v oceánech a umožnilo španělským loďům plout po celém světě.

DOBYTÍ GRANADY
1492
Dobytí granádské království bylo posledním etapou španělské Reconkvisty. Španělští králové Ferdinand a Isabella se po dlouhém obléhání vzdali království v roce 1492.

INKVIZICE
1498
Inkvizice byla církevní soudní úřad, který měl za úkol vymýtit kacířství z Španělska. Byla založena v roce 1498 a stala se jedním z nejkrutějších nástrojů represivní vlády.

VYHNÁNÍ ŽIDŮ ZE ŠPANELSKA
1492
V roce 1492 byli židé nuceni opustit Španělsko. Tato událost byla důsledkem španělské Reconkvisty a vyústila v násilnou deportaci židů z země.

KOLONIZACE NOVOHO ŠPANELSKA
1492
Kolonizace nového španělska byla procesem, kterým Španělé získali kontrolu nad nově objevenými územími v Americe. Tento proces začal v roce 1492 a trval déle než století.

DOBYTÍ ŘÍŠE AZTÉKŮ
1519
Dobytí říše Aztéků bylo jedním z největších úspěchů španělské kolonizace. Hernán Cortés se v roce 1519 vydal do Mexika a podařilo se mu porazit Aztéky.

DOBYTÍ ŘÍŠE INKŮ
1532
Dobytí říše Inků bylo jedním z největších úspěchů španělské kolonizace. Pizarro se v roce 1532 vydal do Peru a podařilo se mu porazit Inků.

D KOLONIZACE PERU
1532
Kolonizace Peru byla procesem, kterým Španělé získali kontrolu nad Perem. Tento proces začal v roce 1532 a trval déle než století.

D KOLONIZACE NOVE GRANADY
1536
Kolonizace nové granady byla procesem, kterým Španělé získali kontrolu nad územím dnešní Kolumbie. Tento proces začal v roce 1536 a trval déle než století.

SVATÁ LIGA
1571
Svatá liga byla mezinárodní koalicí křesťanských států, která se postavila proti osmanskému námořnímu velmocnému. Tato koalice byla založena v roce 1571 a trvala několik let.

D BITVA U LEPANTA
1571
Bitva u Lepanta byla jednou z největších bitev v dějinách. Španělé se v roce 1571 spojili s křesťanskými státy a porazili osmanskou flotilu.

KOLONIZACE FILIPÍN
1565
Kolonizace Filipín byla procesem, kterým Španělé získali kontrolu nad Filipíny. Tento proces začal v roce 1565 a trval déle než století.

D EL ESCORIAL
1564
El Escorial byl jedním z největších paláců na světě. Byl postaven v roce 1564 a sloužil jako rezidence španělského krále.

EMBARO NA PRODEJ KŘEMÍKU OSMANŮM
1629
Embaro na prodej křemíku osmanům bylo jedním z největších úspěchů španělské kolonizace. Španělé se v roce 1629 rozhodli zakázat prodej křemíku osmanům.

WSAVÁNÍ ŠPANELSKÉHO NIZOZEMÍ
1609
Všavání španělského nizozemí bylo procesem, kterým Španělé získali kontrolu nad Nizozemskem. Tento proces začal v roce 1609 a trval déle než století.

PIRÁTI
16. století
Piráti byli loďští lupiči, kteří se živili loupením lodí. V 16. století byli piráti velmi činní a ohrožovali španělské loďstvo.

PORAZENÍ ŠPANELSKÉ ARMIJE
1639
Porazení španělské armie bylo jedním z největších úspěchů nizozemské revoluce. Španělé se v roce 1639 porazili v bitvě u Breidavy.

NIZOZEMSKÁ REVOLUCE
16. století
Nizozemská revoluce byla bojovými akcemi nizozemských protestantů proti španělskému absolutnímu monarchovi. Tato revoluce začala v roce 16. století a trvala několik let.

PIRÁTI
16. století
Piráti byli loďští lupiči, kteří se živili loupením lodí. V 16. století byli piráti velmi činní a ohrožovali španělské loďstvo.

PORAZENÍ ŠPANELSKÉ ARMIJE
1639
Porazení španělské armie bylo jedním z největších úspěchů nizozemské revoluce. Španělé se v roce 1639 porazili v bitvě u Breidavy.

NIZOZEMSKÁ REVOLUCE
16. století
Nizozemská revoluce byla bojovými akcemi nizozemských protestantů proti španělskému absolutnímu monarchovi. Tato revoluce začala v roce 16. století a trvala několik let.

PIRÁTI
16. století
Piráti byli loďští lupiči, kteří se živili loupením lodí. V 16. století byli piráti velmi činní a ohrožovali španělské loďstvo.

PORAZENÍ ŠPANELSKÉ ARMIJE
1639
Porazení španělské armie bylo jedním z největších úspěchů nizozemské revoluce. Španělé se v roce 1639 porazili v bitvě u Breidavy.

NIZOZEMSKÁ REVOLUCE
16. století
Nizozemská revoluce byla bojovými akcemi nizozemských protestantů proti španělskému absolutnímu monarchovi. Tato revoluce začala v roce 16. století a trvala několik let.

Metody výzkumu

- mentoring
  - návštěvy hodin
  - nahrávání hodin
    - po herních skupinách
    - celkově
  - reflexe hodin s mentorem a konzultantem
  - zapisování důkazů o učení dle Blooma (mentorka)
  - reflexe s žáky – ústní
  - reflexe žáků - písemná

Průběh reflexí a aplikace změn

- posílení spolupráce mezi členy skupiny – využití různých osobnostních typů
  - přidělení rolí – kronikář, historik, kartograf
- chybí prostor pro doplňující informace
  - zvětšení posteru
  - „poster sešit“

Průběh reflexí a aplikace změn

- posílení učení v průběhu vybírání a hraní karty
  - karty nemají vytisknuté hodnoty, promítnou se po zahrání
  - zjednodušení textů na kartě (mnoho cizích slov)
  - každý žák ve skupině odpovídá za část karet státu
- posílení orientace na (nejen) historické mapě
  - práce s videi na youtube zachycující územní vývoj v Evropě
  - role kartografa, zpracování map do posteru

Průběh reflexí a aplikace změn

- posílení učení v průběhu reflektivní části – samostatné práce
  - pracovní listy k jednotlivým státům pro jednotlivce
- prostorové uspořádání
  - hnízda tvořící dohromady tvar U
- zvědomování, co je hra a co ne
  - neříkat hrajeme si, ale učíme se hrou
  - vracet žáky k tomu, že hrají se skutečnými událostmi

Co jsem se výzkumem naučil?

- změna náhledu na učební proces – vytvářím hru pro můj osobnostní typ
  - zohledněním dalších osobnostních typů v zadání hry, rolích apod.
- hra – motivační prvek / výuková metoda
  - komplexní dopracování je ještě složitý proces, dva odlišné formáty

Co jsem se výzkumem naučil?

- materiály a dovednosti k vytvoření metodiky pro předání dalším učitelům k testování
- lepší pochopení procesu učení žáků na konkrétním případě
- větší zaměření na kritéria hodnocení a cíle
- nadhled nad dějepisnými kompetencemi a využití učiva k jejich rozvíjení

Kam dál?

- sepsání metodiky k oběma hrám
- testování na dalších školách
- jednoduché digitální rozhraní pro snazší vedení hry během hodiny
- získání prostředků a týmu na vydání

Doporučení pro příští akční výzkumníky

- zúžit a dostatečně dobře formulovat otázku (v mém případě jen určitý aspekt hry)
- nebát se psát a mluvit o slepých uličkách a obtížích
- zaměřit se na kvalitativní výzkum, využít mentoringu v hodinách

Děkujeme za pozornost.

Vojtěch Vykouk - učitel
František Parkan – odborný garant

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání